

تاریخ عثمانی انجمنی

۱ آگستوس
۱۳۳۲

پہلی سنہ
نومبر ۳۹

مجموعہ سی

خوارزمشاهانندن : جلال الدين منكبرتي

(۳۸ نجی نسخہ دن ماہد)

۹ . فارس ملكي اتابك سعد بن زنگي نك عاقبتى

اتابك سعد اسپر اولديغنده اوغلى نصره الدين ابوبكر يرينه كچمش ايدى . مقصدى بغداد فتحى اولان سلطان محمد خوارزمشاه اصطخر و اسكنا باد نام ايكي متين قلعه يي تسليم ايتك و هرته خراجك اوچده بريخي و ركو اوله رق و برمك شرط لريله والده سى تركان خاتون عائله سندن بر قادي تروج ايتدك دن و خلعت كيدر دك دن صوكره صالى و يردي . سعد ، پايختى اولان شيراز اوكنه مواصلتنده اوغلى ابوبكر اطاعتدن يوز چوردي و قارشو قويغ ايتدى . اتابك كوله لر ينك ايلرو كلنرندن و رجال دولتدن « حام الدين تكش باش » بردنبره شهرك قپوسنى آچقله سعد يالين قليج ايله اوغلك يانته كيردى و يوزينه قليج ايله اوروب يارالدى . حاضر اولانلر بابا اوغل اره سته كيره رك آرديلر . سعد اوغلك حبسنى امر ايتدى . لكن بر مدت صوكره عفو ايله دى و حام الدينه فوق العاده اكرام و التفات ايتدى . سعدك وفاتندن صوكره يرينه ابو بكر كچديكنده مشار اليك انتقام آلق ايتهديكنى حس ايدن حام الدين ماملكنى تركله قاچوب جلال الدين خوارزمشاهه صيغدى . جلال ميان الاتابكي دن خلخالى ضبط ايتديكنده توابعى ايله برابر حام الدينه تملك ايدوب تانارلر طرفندن قتلى تاريخه قدر اوراده قالدى .

۱۰ . سلطان محمد خوارزمشاهك بغداده قصدى وعودتى

سلطان محمد خوارزمشاه عراقى ضبط ايتدك دن صوكره كللى عسكرله

بغدادہ یونولدی . بولہ چیقمان اول دہا ہمدان دہ بغدادی و بغداد اراضینی مقاطعہ لہرہ آبرمش و توقیلرینی دہ یازدیرمش ایدی . سدآباد یکیدینہ واردینندہ اوج کون اوج کیجہ متہادیا قاریاغدی . عکرینک، آتلیرینک، دوہ لرینک چونغی صفوقدن اولدی . صاغ قالان عکرلرندن چونغک دہ الی آیاغی طوگدی .

سلطان محمد خوارزمشاہ خائباً دوندی و ابتدکنہ پشیان اولوب شہاب الدین السہروردی بی برای استشفاع کیرو کوندردی .

۱۱ . سلطان محمد خوارزمشاہک عراقہ قصدندن اول

بفض اجرا آئی

بواجرا آندن بری ملوک سائرہ اسلامیہ کی بش وقت نمازدن اول چالدیرمقدہ اولدینی مہترخانہ لری اوغللرینہ تخصیص ایدوب کتدینہ مخصوص اولہرق طلوع وغروب شمدہ ذوالقرنین نوبتی چالدیرمق اولدی . بو مہترخانہ دہ یکرمی پدی آلتون داوول وار ایدی . ایلک دفعہ سندنہ بونلری مرصع طوقاقلرلہ بیوک ملکرہ و سلطانزادہ لہرہ چالدیردی . بونلر آرہ سندنہ سلاطین سلجوقیہ دن طغرل بن ارسلانک وغوروغزینہ و ہند صاحبی غیاث الدینک اوغللری و ہامیان صاحبی علاء الدین و بلخ صاحبی تاج الدین و اوغلی ترمذ صاحبی ملک اعظم و بخارا صاحبی ملک سنجر و امشالی وار ایدی . آنجق یکرمی عددی تماملاق ایچون قرنداشی اوغلی اربزخان ایلہ وزیر دولتی نظام الملک ناصر الدین محمد بن صالحی دہ بونلر میانہ ادخال ایتدی .

سلطان محمد عراقہ کیتک عزمنندہ بولندینندہ کول آلتندہ آتش براقامق اوزرہ آرار صاحبی تاج الدین بلکاخانی نساء شہرینہ کوندردی . بوبلکا خان سلطان محمدک جلوسندہ خطاییلرندن یوز جوہروب اکا ایلک میل و سلطان تکشک و فاتنی متعاقب عاکر کلیہ ایلہ خوارزمہ هجوم ایدن شہاب الدین غوری بی سمرقند بادشاہی بولنان عمجہ زادہ سی

سمرقند پادشاهی سلطان عثمان و خطایلدن بر جماعت ایله بامحدوده کجه لین باصوب عسکرینک جوغنی قتل ایدن بر ذات اولمغله ایتدیکی خدمتله مقابل دائما اقبالده بولونماسی ایجاب ایتدیکی اعتقادنده بولنور ایدی . واقعا سلطان مشارالیه عراق سفرینه عزم ایدنجه یه قدر بوذاتی اعزازوا کرام ایتدی . لکن بوسفری انساننده بویله برذاتک ماوراءالنهرده بولونماسی ایشه کله دیکندن برترکک بک آزمان اوده بیک دردله یشایه ییله چکی نساکی آغیر هوالی بریره کوندردی . حال بوکه بوذات کرم طبعی و لطف واحسانی ایله جلب قلوب ایلدیکندن برکونا درده مبتلا اولمقیزین برسدن زیاده کمال صحت ایله یشادی . سلطان محمد مقصدینه بو وجهله ایرمه نیجه جلا دلقده قولاندینی « جهان پهلوان » ی کوندردی . تاج‌الدینی اولدیرتدی . غایت قیمتی مجوهراته طولو اولان خزینه‌سی صادره ایلدی . جهان پهلوانک اسمی ایاز اولوب طشت دارلقدن نشأت و اون بیک سواری‌یه سردار اولمق درجه‌سه قدر کسب رفعت ایتمش ایدی . تدابیر احتیاطیه دن بری ده بخاراده بیوک برشهرت قزانش اولان بخارا جماعت حقیقی وریشی و خطیبی « صدرجهان » دیمکله مشارالینان برهان‌الدین محمد بن احمد بن عبدالعزیز البخاری بی خوارزمه نفی ایتمک اولدی . بخارا خطیبی دیننجه سائر خطبایه قیاس اولونماسون . مشارالیه چقتلکیرینک وارداتی ایله آلتی بیک فقیهی اعاشه ایدرایدی . ترکان خاتونک خوارزمین رجعتنه قدر اوراده محبوس قالوب اوزمان قتل اولوندی .

سلطان محمد بخارا خطیبکنه و ریاست حقیقه‌سه وزیری نظام‌الملکک قرنداشی مجد‌الدین مسعود بن صالح الفراوی بی تمین و بونی ده « صدرجهان » لقبی ایله تلقیب ایتدی . تاتار استیلاسه قدر و وظیفه‌سی ایفا ایدوب حین استیلاده قتل اولوندی .

تدابیردن بر دیگریدی ده قیاملرینک اوکنی آلمق اچچون سمرقند علمای

بنامندن جلال الدین اوغلی شمس الدینی وقرنداشی اوحد الدینی نسیاہ کوندرمک اولدی . علم جلدیہ یکانہ عصری اولوب عمیدی و نیابوری مرتبہ سندہ بولسان اوحد الدین نسادہ وفات ایتدی . بونک وفاتندن سوکرہ کنندیندن بیوک بولسان قرنداشی جلال الدین دہستانہ کیتدی . سلطان محمد طرفندن دہستان والیسی بولسان امین الدین دہستانی نیک زوندہ مکرمآ تانار استیلاسنہ قدرقالدی . عاقبت احوالنه مطلع اولامادم . سلطان محمدک اجراآندن بری ده ملکئی اولادی آرہ سندہ تقیم اتمک اولدی : خوارزم ، خراسان ، مازندران و لی عہدی اولان قطب الدین ازلاغ شاهہ تفویض ایتدی . منشورلرنده یالکر د السلطان ابوالمظفر ازلاغ شاه بن سلطان سنجرتا صرامیر المؤمنین ، یازدیردی . ایکی بیوک قرنداشی جلال الدین منکبرتی ورکن الدین غورشایجی یہ ترجیحاً سلطانک بونی ولی عہد لکہ تعیین اتمسی والدمسی ترکان خاتونک ارزوسنہ بناہ ایدی . زیرا قطب الدین ازلاغ شاهک والدمسی ترکان خاتونک منسوب اولدینی یاووت قبیلہ سندن ایدی . یاووت قبیلہ سی بمک عشیرتی اویماقلرنندن بریدر .

غزنہ ، بامیان ، غور ، بست ، تکلیاباذ ، زمین داور ایلہ ممالک ہنددن اکا مجاور اولان یرلری بیوک اوغلی جلال الدین منکبرتی یہ تفویض ایتدی . شمس الملک شہاب الدین البالمہروی بی اکا وزیر تعیین ایلدی . جلال الدینی زیادہ سودیکندن یانندن آیرمادی . اکا وکالہ کرر ملکئی کوندردی کہ تاتارلرک خروجی اوزرینہ جلال الدینک عزیمتنہ قدر اورادہ قالدی .

کرمان ، کیش ، مکرانی دیکر اوغلی غیاث الدین پیرشاهہ تفویض ایتدی . صدرتاج الدین ابن کریم الشرف النیسابوری بی اکا وزیر اولتی اوزرہ نصب ایلہدی . تاتارلرک ظہورندن صکرہ اورالری ضبط ایلہ سلطانک وفاتندن و جلال الدینک ہندہ چکلہ سندن طولای خالی قالان

عراقی تملک ایدنبجه به قدر اداره ایتدی . عراقه کیتدیکنده « حاجب براق » ی کرمانه وکیل براقدی . احوال سارمه سی آشاغیده کله جکدر . یارادلشجه وخویبجه بتون اوغلرینک ایسی اولان رکن‌الدین غورشایجی به عراقی توجیه ایتدی . رکن‌الدینک یازیسی ابی ایدی . وزیر اوله رقدده عماد‌الملک محمد بن‌الشدیدالساوی بی‌نصب ایله دی . دهاوژدکاسیله معروف اولان وزیر مشارالیهک تحکم واستبدادن رکن‌الدین ممنون دکل ایدی . فقط پدیرینک وزیره اولان حسن ظندن طولای سس چیقاره مازایدی . منشورلرده « السلطان‌المظفر رکن‌الدینا والیدین ابوالحرث غورشایجی بن‌السلطان‌الاعظم محمد قسیم امیرالمؤمنین ، یازیلور ایدی . غورشایجی سبب تسمیه‌سنه کنجه غورک ضبطی مزده سی کلدیکی کون دنیا کلش اولماسیدر . ملک جبال هزار سفک قیزی تزوج اتمش ایدی .

۱۲ . سلطان محمدخوارزمشاهک عراق دن عودتدن صکره

ظهور ایدن وقایع

سلطان محمد عراقدن دونوب نیسا بوره کلدیکنده کرمان والیسی « مؤید‌الملک قوام‌الدین » ک اولدیکی خبری کلدی . سلطان اوغلی پیرشاهی کوندردی . قرتدائی جلال‌الدینک هندون عودتسه قدر مازندران وخراسان ، بالاخره عراق منبرلرنده نامه خطبه او قوندی .

مؤید‌الملک « زوزن » صاحب نصره‌الدین محمد بن لژک دایه سی اوغلی ایدی . نصره‌الدین محمد طرفدن بعض مهم ایشلرک تسویه سی ایچون بالدفاعت سلطان محمد خوارزمشاهه کوندرلش ایدی . اقدینک برینه کوز دیکدیکندن سلطانه نصره‌الدینک باطنیلرله مناسبتی اولدیغنی واعتقادی بوزوق برآدم ایدوکنی سویله مش ایدی . عودتنده نصره‌الدینده سلطانک کندیسنی باطنی ظن ایتدیکنی افاده ایتکلله اکا قورقو کلوب « زوزن » ، جوار باطنی قلمه لرندن برینه فرار ایتدی . قوام‌الدین صورت

حالی سلطانہ یازمغلہ زوزن وزارتی ویرکولری خزانہ سلطانہ کوندردلک اوزرہ طوبلانغی شرطیلہ اکا تفویض اولندی . بویله جه برمدت کچدی . نصرۃ الدینک یقینده بولونماسدن قوشقولانغمه باشلادی . حیلہ ایله جلب ایدوب کوزلرینه میل چکدیرمک صورتیلہ اقدیننه قارشو نانکوردلک ایتدی . زوزن ایشاری بولنده کیتمکه باشلانجه کرمانه کوزدیکدی . کرمان ملک دینار اولادی بقیه سی یدنده ایدی . سلطانک کوندردیکی عا کر معاونه ایله کرمانده آز زمانده ضبط ایتدی واموال غنایمی سلطانہ کوندردی . سلطان پک محظوظ اوله رق ملک دیه خطاب ایتدی ومؤیدالملک لقبی ویردی . مؤیدالملک اهالی به عدل وانصاف ایله معامله ایله دیکندن کرمانک عمرانی آرتدی . سلطانک عراقدن عودتنده دوهرلی تلف اولش ایدی . مؤیدالملک نیسابورده درت بیک عدد جنس دوه تقدیم ایتدی . مؤیدالملک متروکاتندن سائر اشیادن ماعدا یتیم یوک آلتون چیقوب سلطانک خزانه سنه نقل اولوندی . آتبحق بویوکلرسلطانک مغلوباً فراری زماننده جیحون نہری کنارینه مواصلنده کملکه مهرلی اولدقاری خالدہ قیمتجه بوندن دها دکرلی خزینه لرله برابر جیحونه آتیردی .

سلطان نیسابورده اقامتی اتناسنده نظام الملک ناصرالدین محمد بن صالحی وزارتدن عزل ایتدی . سببی ایسه ارتکابی ومصالحی وقتیلہ کودمه مه سی و ذاتا وزارتہ لایق اولماسی ایدی . ترکان خاتونک کوله سی وکوله زاده سی اولان وزیر مشارالیه ک محاسندن اوله رق یاقیشقلیق، فرط کرمدن غیر بر شئی یوق ایدی . سلطان محمد بوندن اولکی وزیر بولنان نظام الملک محمد بن نظام الملک بہاء الدین مسعودالہروی بی وزارتدن عزل ایتدیکنده یرینه تعیین ایدہ جکی ذات ایچون والدہ سیلہ استشارہ ایتیم ووالدہ سی ناصرالدینی توصیه ایله مش ایدی .

سلطان محمد ایکی سبیدن طولانی والدہ سنک سوزلرندن چیقامان

ايدى . برنجى سبب والدهنه اولان رعایت و حرمتی ايدى . ايكنجيسى امرای دولتك چوغى والده سنك عشرتندن اولوب آنلرك غيرتلىله خطايىلرله غوغا ايدرك ملكنى آنلردن كبرو آلدی . ايترايسته من والده سنك امرينه اجابت ايدرك وزارتی اكا توجیه ایتمش ايدى . فقط ايجندن اكا كین باغلامش اولديغندن آتی اليان فرصتدن استفاده ايدرك عزل ايتدی . نيسابورده بولدينى وقت ركن الدين المغشى قاضى و صدرالدين الجندى قاضى عسكر ايدى . صدرالدينك اجدادينك خاندان سلطنته خدمات موقوفسى اولديغندن تزنده مقبول و مقبل و بونكله برابر فاضل و عالم ايدى . سلطان محمد نيسابور قاضىلغنى صدرالدينه توجیه ايتدی و وزير نظام الملكه بومأموريتہ تعيين اولونديغندن طولاي برهديه و سائرہ و يرمه مهنى ماينجیلرندن برى واسطه سيله تنيه ايتديردى . نظام الملك قاضى بي كيزليجه تهديد ايتديكندن قاضى مهرلى بر كيه ايجنده درت بيك آتون تقديم ایتمش ايدى . سلطان كوزجیلرى واسطه سيله ايشدن خبردار اولدی . بوكيه بي نظام الملكدن كيتردى ، قاضى بي چاغيرتدی ؛ آندن كيفيتى موردی . قاضى كليا انكارايله وزيره نه بر آتون نه بر كوش پاره و يرمه ديكنى سلطانك باشه عيین ايدرك انكارنده اصرار ايتدی . سلطان مهرلى كيه بي ميدانه قويدى . قاضى بوزنى برلره سوره رك عذرلر ديله دی . اولجه كندينه كيدريلن خلعت صيرتندن چيقاريلوب عزل اولوندى . اسكى قاضى يكيدن قاضى اولوب بوخلعت اكا كيديرلدى . سلطانك امريله جهان پهلوان وزيرك چاديرنى باشه بيقدى . سلطان وزيره : هایدی استاذكك قپوسه كيت ! ، دیدى . يعنى والده سنك ياتنه كيمه نى مراد ايله دی . وزير قورقه رق كيدى .

(مابدى وار)

ترکجه خلاصه ايدنلر

يوسف ضيا احمد توحيد

عربى مؤلفى

محمد المثنى النسوى